

kertépítészeti mélyépítési, tereprendezési létesítmények kitzűzésének gyakorlati eljárásait.

A táj- és kertépítész szakos okl. kertészmérnökök a 16/1972. (X. 8.) ÉVM számú rendelet 3. mellékletében — a geodéziai munka végzése „B” osztályában — felsorolt feladatokat láthatják el, mint tervezésre jogosultak.

Dr. Babós Lajos

Hetvenéves fajel Sopronban

A soproni Várhelyen (Burgstall, Purgstall) évek óta folyik *Patek Erzsébet* vezetésével az őskori földvár fel-tárása. A lelőhely geodéziai felméréséhez tűztünk ki sokszögvonalat a földvárat és környékét kitűnően ismerő *Szádeczky-Kardoss Gyulával*. Ő hívta fel figyelmemet a 281 HP-t jelölő egykori fajel maradványára, amely egy kb. 60—70 cm vastag fatörzsön látható. A fajel felső része régen letört, biztosan azonosítható maradványait a földön hiába kerestem, alsó része azonban — mintegy 2 m hosszban — megmaradt: alul, fölül és középen be-nőtte és rögzítette a cserfa kérge. Nem tudtam megha-tottság nélkül nézni a megmaradt ideiglenes pontjelet. Vizsgagondoltam arra tömördek bosszúságra is, amelyet munkám során az állandósított pontok pusztulása oko-zott.

Az adattárban azután kiderült, hogy a pontot 70 éve határozta meg a Háromszögelő Hivatal későbbi főnöke, *Mateóczy-Fleischer Kálmán*, de állandósítására már akkor sem kerülhetett sor. Emlékképpen hadd álljon itt —koordináták nélkül— a pont leírása: „281 fajel. Háromszögelte az 1906-ik évben *Fleischer Kálmán m. kir. háromszögelő főmérnök*. Fajel. Középpontja egy karó, mely a törzstől 270° alatt, 0,25 ölre van. Fajel $m=6,69$ [öl]. Helyszínrajz: *Burgstall* nevű hegyen, cserfán; közel a sopronbánfalvi határhoz.” Későbbi megjegyzés: „A karó elveszett, központilag kövel állandósítható nem volt.”

Virágh Dénes

Tanácskozások

HIDROGEODÉZIAI KONFERENCIA WROCLAWBAN

A lengyel testvéregyesület és a Wroclawi Műszaki Főiskola geodéziai és alkalmazott matematikai intézete 1976. július 4-én és 5-én a lengyelországi Wroclawban tartotta „A geodézia hidrotechnikai alkalmazása” tárgy körű konferenciát.

A konferenciának nemzetközi jellegét kölcsönözt az, hogy jelen voltak a témával tudományos és gyakorlati szinten foglalkozó bolgár, csehszlovák, jugoszláv, magyar és német szakemberek is és több előadással járultak hozzá a konferencia sikeréhez.

A magyar küldöttség tagjai *Ábrahám Ferenc*, *Forgács Tibor*, dr. *Horváth Kálmán*, *Kalach Ferenc*, dr. *László Sándor*, *Tuzson Tihamér* és *Varga József* voltak.

A konferencián 25 előadás és több referátum hangzott el. A jelentősebbek:

1. *Hlibowicki*: A geodézia hidrotechnikai alkalmazása a Wroclawi Geodéziai és Alkalmazott Matematikai Intézet munkájában.

2. *Woloszyn—Szczepaniak*: A geodéták szerepe a hidrotechnikai létesítmények kivitelezésében és részvételük jelentősége a beruházási program megvalósításában.

3. *Mazurkiewicz—Opalinski*: Vizsgálatok a víztározók létesítésének társadalmi és gazdasági jelentőségéről.

4. *Swiatkiewicz*: Fotogrammetriai és fotointerpretációs módszerek a hidrotechnikai munkákban.

5. *Cacon*: A műszerek és módszerek fejlődési irányai a hidrogeodéziában.

6. *Krzyszowski*: A geodézia feladatai az ország belső víziútjainak üzemben tartásában.

7. *Krzyszowski*: A hajószilip javításának és korszerűsítésének geodéziai problémái.

8. *Mercik*: Tározómedence geodéziai munkáinak szervezeti telepítése és technológiai követelményei.

9. *Janusz*: Csúcsüzemű föld alatti erőmű deformációja mérésének programja és módszere.

10. *Radoch*: A vízerőművek függőleges elmozdulásának mérése szabatos szintezéssel.

11. *Salik*: Geodéziai mérések a Zydowo erőműcsatorna hídja elmozdulásának meghatározására.

12. *Krzyszowski*: Tengeri kikötő létesítésének geodéziai munkálatai.

A magyar küldöttségből dr. *Horváth Kálmán* nagy-sikerű előadást tartott a magyarországi nagy vízi léte-sítmények szabatos kitzűzéséről.

A színvonalas előadások, az ismertetett mérési mód-szerek és számítási eljárások az ipari geodézia egy különleges ágának, a hidrogeodéziának a népgazdasági je-lentőségére hívták fel a figyelmet. A gazdag tapasztala-tok a tudományos és oktatómunkában is eredményesen hasznosíthatók.

A konferencia résztvevői, az Odera folyó mellékágán, külön hajóval megkerülték Wroclawot, és megtekintet-ték a különböző vízi létesítményekkel kapcsolatos mun-kákat.

Dr. László Sándor

A NEMZETKÖZI TÉRKÉPÉSZETI TÁRSULÁS MOSZKVAI KONFERENCIÁJA

1976. VIII. 3—10. között Moszkvában tartotta a Nemzetközi Térképészeti Társulás VIII. konferenciáját és IV. közgyűlését. (A Társulás alapszabálya szerint a konferenciákat kétévenként, a közgyűléseket — minden második konferenciával egyidejűleg — négyévenként rendezik meg.)

A térképészet nélkülözhetetlen és növekvő szerepe a gazdasági feladatok megoldásában szükségessé teszi a nemzetközi tapasztalatok megismerését és a hatékonyabb módszerek országonkénti alkalmazását. A térké-pészet növekvő gyakorlati jelentőségével párhuzamosan és a Társulat elnöksége jó szervező munkájának ere-dményeként kongresszusról kongresszusra nő a résztve-vők és az elhangzott előadások száma (I. táblázat).

A kongresszus előtt a szovjet szervező bizottság több alkalommal és hangsúlyozottan kérte a szocialista orszá-gok minél nagyobb számú részvételét. A magyar hatóság-gek mérgető támogatásával az eddigi legnagyobb lét-számú (15 fő) magyar küldöttség utazott Moszkvába (II. táblázat).

A szervező bizottság a térképészet szerteágazó tuda-mányterületéről figyelembe véve az előző kongresszus témáit is, kilenc témakört javasolt megvitatásra.

1. A térképészet a nemzeti művelődés és az oktatás szolgálatában (11 előadás).

A résztvevők számának az alakulása
a nemzetközi térképészeti konferenciákon

éve	Konferenciák		Rész- vevő ország- száma	Rész- vevők száma (Magyar- ország- ról)	Elő- adások száma (magyar elő- adások)
	sor- száma	helye			
1962	I.	Frankfurt am Main	18	97 (—)	28 (—)
1964	II.	Edinburgh	30	150 (1)	26 (—)
1967	III.	Amszterdam	28	200 (4)	21 (2)
1968	IV.	New-Delhi	30	230 (1)	26 (3)
1970	V.	Stresa	33	300 (2)	30 (2)
1972	VI.	Ottawa	38	409 (2)	55 (3)
1974	VII.	Madrid	42	500 (6)	68 (4)
1976	VIII.	Moszkva	42	652 (15)	134 (5)

2. A természeti erőforrások, a természet- és környezetvédelem térképei (17 előadás).
 3. Úrfelvételek felhasználása tematikus térképek készítésére (16 előadás).
 4. Kisméretarányú tematikus világtérkép-sorozatok készítése nemzetközi együttműködéssel (9 előadás).
 5. A térképek felhasználásának módszerei a tudományos kutatásban és a gyakorlatban (14 előadás).
 6. A szovjet térképészet fejlődése (9 előadás).
 7. Egyéb témák (27 előadás).
- A Nemzetközi Térképészeti Társulás bizottságai közül kettőt vettek fel a hivatalos programba:
8. Térképészképzés (10 előadás).
 9. Térképes ismeretközlés (13 előadás).

A hivatalosan elfogadott és 19 országból beküldött előadások mellett a Társulás többi bizottsága és munkacsoportja ülésein további mintegy 30 előadás hangzott el. Magyar részről öt előadást vettek fel a konferencia hivatalos programjába:

Baranyi J.—Földi E.: Megjegyzések Robinson új területéről.

Papp-Váry Á.: Javaslat a magyarországi területi tervezést segítő tematikus atlaszrendszerre.

Radó S.—Klinghammer I.: Új utak és távlatok a térképészetben.

Radó S.—Papp-Váry Á.: Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép felhasználása tematikus térképek alapjaként.

Szegena L.: Reguly Antal 1846. évi Észak-Ural térképe.

Az egyes témakörök előadásainak tartalmi ismertetésére itt nem térünk ki. Az ELTE térképtudományi tanszéke a Geodéziai és Kartográfiai Egyesülettel közösen ugyanis a küldöttek részvételével előadásorozatot szervez az egyes témákról és azokat külön kötetben kívánja majd megjelentetni. Előzetesen azonban megállapíthatjuk, újat mondó és előremutató előadások elsősorban az úrfelvételek gyakorlati térképészeti felhasználása, a térképészítés automatizálása, a kutatás térképészeti módszereinek a vizsgálata témákban hangzottak el és álltak a konferencia, de általánosítva állnak jelenleg szakmánk érdekében az előterében.

A tudományos tanácskozással egyidejűleg több kiállítást is szerveztek a rendezők. A Lomonoszov egyetem

II. táblázat

Az 1976. évi moszkvai térképészeti konferencián
a magyar küldöttség intézmények szerinti összetétele

Földmérési Intézet	3
Geodéziai és Kartográfiai Egyesület	2
MN Térképész Szolgálat	2
Országos Földügyi és Térképészeti Hivatal	2
OT Tervgazdasági Intézet	1
Térképtudományi tanszék	4
Városépítési Tudományos és Tervező Intézet	1

épületében helyezték el az utóbbi négy évben kiadott földrajzi és részben a térképészeti szakirodalom, a földrajz-oktatás és a földrajzi ismeretterjesztés, földrajz a gyakorlatban kiállításokat. Térképészeti szempontból elsősorban érdekes volt a moszkvai egyetem térképtudományi tanszékének a kiállítása és a szinte térképkiallítás alakult „Földrajz a gyakorlatban” bemutató. Ez a kiállítás a területi tervezés és a térképészet címet is viselhetne volna, mert a területfejlesztési, területrendezési elképzelések kialakulásának térképes megfogalmazását szemlélte.

A Lenin könyvtárban a *Szovjet térképészet* című 447 térképből álló kiállítás az orosz és szovjet térképészetet történelmi fejlődésében mutatta be, az 1614-ben kiadott latin nyelvű Oroszország térképtől az 1976-ban készült Mars térképig.

A Technikai Múzeumban rendezett nemzetközi térképkiállítás 793 térkép és könyv szemlélte az utóbbi négy év térképészeti „világtermését”. A kiállított térképeket hat témakörbe csoportosították: oktatási és tájékoztató célú térképek (227 db), tematikus térképek és atlaszok (256), úrfelvételek felhasználásával készült térképek (54), számítógéppel és automata eszközökkel készült térképek (61), nemzeti és regionális atlaszok (66), térképészeti irodalom (129).

Az Egyetem melletti Sportpalotában volt a térképészetben alkalmazott korszerű berendezések, eszközök és anyagok kiállítása. Az 1000 m²-es területen 17 országból 30 cég állította ki a jelenlegi legkorszerűbb technikát és technológiát képviselő eszközeit és anyagait. A térképészeti kongresszusok történetében első alkalommal szervezett nagyszabású technikai kiállítás fontosabb újdonságai külön ismertetést igényelnek.

A konferencia ideje alatt három alkalommal ülésezett a Társulás közgyűlése. A közgyűlés jóváhagyta nyolc állam (Algéria, Chile, Dominika, Irak, Kuba, Nigéria, Suriname, Új-Zéland) tagfelvételi kérelmét. Az új tagokkal a tagországok száma 52-re növekedett.

A közgyűlés a 15 évvel ezelőtt elfogadott alkotmány módosítására egyes országok által korábban írásban benyújtott javaslatok egy részét elfogadta.

A módosítások értelmében minden négyéves időszak végén a kilenc tagú végrehajtó bizottság legalább két tagja helyett újat kell választani. Az elnök legfeljebb két egymást követő időszakban maradhat hivatalában, de ezt követően célszerű, ha négy évig még a végrehajtó bizottság tagja marad.

A kiadói bizottság már 1972—76 között is működött, de feladata csak a pénzügyi lehetőségek és az igények egyeztetésére, a kiadványok rangsorolására korlátozódott. Az új bizottság — alkotmányban rögzített — feladata a kiadói tervek kidolgozása, egységes formátum kialakítása, a terjesztésről való gondoskodás, a kiadványok stilisztikai átnézése.

Az 1972—76 között, egységesen 500 példányban, megjelent ICA kiadványok:

1. *A Nemzetközi Térképészeti Társulás konferenciáinak (és a megalakulást előkészítő üléseknek) a bibliográfiája 1956—72.*

2. *A tengeri térképészet.* (Az ottawai konferencia ilyen tárgyú előadásai.)

3. *Automatizálás a térképészetben.* (Az ICA III., automatizálási bizottsága 1975. évi enschedei ülésének előadásai.)

A fejlődő országokban a térképészet alkalmazási területének kiterjesztése, gazdasági fejlődést segítő szerepének tudatosítása érdekében a közgyűlés hozzájárult, hogy a jövőben a nem tagországokat is hívják meg (megfigyelőként) a konferenciákra, és támogatta két ilyen célú konferencia szervezését a következő időszakban.

A közgyűlés megszavazta a tagdíjfizetési rend módosítását, és a költségvetési hozzájárulást (kb. 30%-os) emelését. Az eddigi 125 dolláros egységes tagdíj helyett bevezették a növekvő számú (1, 2, 3, 4, 6, 8) „hozzájáru-lási alapegységet” (160 \$) tartalmazó kategória-fokozatokat. Mindegyik állam maga határozza meg, melyik kategóriába kíván tartozni. A végrehajtó bizottság azonban visszautasíthatja a javaslatot, ha úgy véli, hogy a választott kategória az adott országnak nem megfelelő.

Hazánk az első kategóriát választotta, de meg kell jegeznünk, hogy a többi szocialista ország magasabb fokozatot vállalt. A II. kategóriába került Bulgária, Lengyelország, Románia, a III. kategóriába Jugoszlávia, az V. kategóriába az NDK.

A közgyűlés a következő négy évre az eddigi főtitkárt *Ormeling, F. J.* holland professzort, Geodéziai és Kartográfiai Egyesületünk tiszteletbeli tagját választotta elnökévé, és *Hedbom, O.* svéd térképészt főtitkárrá.

Az eddigi egyik alelnök és volt elnök *Szaliscsev, K. A.* moszkvai professzor elnyerte a Társulás tiszteletbeli tagja címet.

A Társulás alkotmánya értelmében bizottságokat csak konkrét feladat megvalósítására, maximum nyolc éves időtartamra lehet létrehozni. Ezt a szabályt ezideig nem tartották be, néhány bizottság már 12—16 éve létezett. A moszkvai konferencia most csak meghatározott célok elérésére hívott létre bizottságokat.

1. *Térképész-képzési bizottság* (Elnök: *Koeman, C.* Hollandia). Feladata egy nemzetközi kartográfiai tan-könyv összeállítása.

2. *Több nyelvű térképészeti szótár-bizottság* (Elnök: *Meynen, E.*, NSZK). A nemzetközi térképészeti szótár második kiadásának az előkészítése.

3. *Térképautomatizálási bizottság* (Elnök: *Edson, P.*, USA). Az automatizált térkép-készítés lehetőségeinek bemutatása a harmadik világ országainak — az UNESCO támogatásával és a Nemzetközi Fotogrammetriai Társasággal együttműködve — (Kenyában tervezett) nemzetközi szeminárium keretében.

4. *Térképes közlés (térkép-kommunikáció) bizottsága* (Elnök: *Ratájski, L.*, Lengyelország). A térképi közlés modelljének a kidolgozása és az erről a témáról szóló cikkek bibliográfiájának az összeállítása.

5. *Térképtechnológiai bizottság* (Elnök: *Groot, R.*, Kanada). A száraz próbanyomó eljárásokat és a korszerű illesztési rendszereket ismertető kézikönyv elkészítése és a gazdaságos kispéldányszámú térkép-alkészítési eljárások kifejlesztésének az elősegítése.

6. *Térképtörténeti bizottság* (Elnök: *Wallis, H.*, Nagy-Britannia). Az 1900 előtti térképészeti újítások (új ábrázolási módszerek, térképtípusok, technológiai eljárások) lexikonának az összeállítása, és a térképtörténettel foglalkozó kutatók névsora második kiadásának az előkészítése.

7. *Tengertérképezési bizottság* (Elnök: *Kerr, A.*, Kanada). A tengeri (köztük a tematikus tengeri) térképek felhasználási segédletének az elkészítése.

8. *A természeti erőforrások térképezése* (Elnök: *Radó Sándor*). A természeti erőforrások hatékony térképezési módszereinek a megismertetése a harmadik világ országaival, az UNESCO által támogatott konferencia keretében 1978-ban Nigériában.

9. *A nemzetközi tematikus térképek háttérképei bizottság* (Elnök: *Haack, E.*, NDK). Az UNESCO által támogatott tematikus térképművek háttértérképének a kidolgozása.

A technikai fejlődés, az úrfelvételek térképészeti alkalmazása szükségessé tette a Társulás és a Nemzetközi

Fotogrammetriai Társaság (ISP) közötti rendszeres együttműködés kialakítását. Hasonló szervezett együttműködést kíván a tematikus térképek és atlaszok készítése a Nemzetközi Földrajzi Unióval (IGU). A szervezett együttműködés kialakítása érdekében a közgyűlés jóváhagyta több közös munkacsoport létrehozását. A Nemzetközi Fotogrammetriai Társulással közezők a *térképész-képzési*, *térképautomatizálási* és a *fotótérkép munkacsoportok*, a Nemzetközi Földrajzi Unióval pedig a *környezetvédelmi atlaszok* munkacsoportja. (Javasolt elnök Vasquez-Maure, Spanyolország).

A közgyűlés elfogadta az amerikai és a japán küldöttség meghívását, hogy a IX. konferenciát 1978-ban Washingtonban, a X. konferenciát és a VI. közgyűlést 1980-ban Tokyóban tartsák meg.

A kongresszus néhány hazai szervezési tapasztalata

1. A kongresszuson rendszerint több bizottság ülése zajlott egyszerre, és a kiállítások megtekintésére sem hagytak külön időt a szervezők. A konferenciáról így teljes áttekintést nyerni, minden eseményen a magyar képviselőt biztosítani csak több fő részvételével lehetett. A következő kongresszusokat távoli országokban rendezik, így a kiutazás költségei magasak lesznek. Mégis a hatékony részvétel érdekében el kell érni, hogy 3—4 fő kiutazhasson ezekre a tanácskozásokra.

2. Néhány ország (Lengyelország, NSZK, Szovjetunió) és köztük hazánk is külön tanulmánykötetet jelentetett meg a kongresszusra. A lengyel és az NSZK kötetek az utóbbi négy évben megjelent, legjobbnak ítélt térképészeti tárgyú cikkek angol fordításait tartalmazzák. A magyar kötet (*Hungarian Cartographical Studies 1976*. Budapest, Institute of Surveying and Mapping) 15 tanulmányból korábban csak 4 jelent meg magyar nyelven, sőt, a szerzők egy része egyáltalán nem írt a hazai folyóiratokban az elmúlt négy évben. Ez ismét felhívja a figyelmet arra, hogy a hazai térképészeti szakirodalmi tevékenység nem megfelelő. Ennek serkentése érdekében egyik módszerként javasoljuk, hogy 1980-ban csak olyan szerző tanulmánya jelenhessen meg, bizonyos rangot adó idegennyelvű kiadványunkban, akinek az előző négy év folyamán is jelent meg tanulmánya magyar nyelven.

3. A kongresszusra minden ország benyújtotta nemzeti beszámolóját az 1972—76 közötti időszakról. A legtöbb beszámoló formás kis füzet formájában teljeskörű áttekintést ad az ország térképészeti szervezetéről, a térkép-készítéssel foglalkozó intézményekről, az oktatási rendszerről, a hivatalos térkép-sorozatokról és a nagyközönségnek készülő rendszeresen megjelenő kiadványokról, valamint részletesen ismerteti az elmúlt négy év jelentősebb eseményeit, kiadványait is. Ezek között a beszámolók között a magyar anyag terjedelmében és kivételében is eredményeinkhez képest nagyon szerény volt. A jövőben a Magyar Nemzeti Bizottságnak több szerv bevonásával, teljesebb összeállítással kell készítenie hazánk nemzetközileg is elismert térképészeti tevékenységéről.

Dr. Radó Sándor és Dr. Papp-Váry Árpád